

چرا شیخ کلینی به «ثقه الاسلام» ملقب شد

مدیر گروه کلام اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی گفت: شیخ کلینی مورد وثوق و اعتماد شیعه و سنی بود و هر دو فرق برای اخذ فتوی به او مراجعه می‌کردند، به همین دلیل ملقب به «ثقه الاسلام» شد.

مدیر گروه کلام اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی گفت: شیخ کلینی مورد وثوق و اعتماد شیعه و سنی بود و هر دو فرق برای اخذ فتوی به او مراجعه می‌کردند، به همین دلیل ملقب به «ثقه الاسلام» شد.

حسین لطیفی، مدیر گروه کلام اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضویحسین لطیفی، مدیر گروه کلام اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی، به مناسبت سالروز بزرگداشت شیخ کلینی، در گفت‌وگو با ایکننا از خراسان رضوی، اظهار کرد: شیخ ابوجعفر محمد بن یعقوب بن اسحاق رازی معروف به شیخ کلینی، مشهورترین دانشمند فقیه و محدث نامی شیعه در نیمه دوم سده سوم و نیمه اول سده چهارم هجری است.

وی افزود: شیخ کلینی در عصر امام حسن عسکری(ع) و به احتمال در سال ۲۵۵ قمری دیده به جهان گشود و در پایان غیبت صغری یعنی سال ۳۲۹ قمری دیده از دنیا بریست و در محله باب الکوفه بغداد به خاک سپرده شد.

لطیفی گفت: عموم طبقات و صاحبان تراجم او را به راستی گفتار و درستی کردار و احاطه کامل بر احادیث و اخبار می‌ستودند به طوری که نوشته اند شیعه و سنی در اخذ فتوی به او مراجعه می‌کردند و در این خصوص مورد وثوق و اعتماد هر دو فرقه بود. به همین دلیل ملقب به «ثقه الاسلام» شد، او نخستین دانشمند جهان اسلام است که به این لقب معروف شده است. احیاگر مذهب شیعه در قرن سوم

مدیر گروه کلام اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی اضافه کرد: عظمت و بزرگی شیخ کلینی در میان فرق و مذاهب اسلامی به قدری است که ابن اثیر روایتی از پیامبر نقل می‌کند که فرمود: «خداوند در آغاز هر قرن شخصی را برمی‌انگیزد که دین او را زنده و نامدار نگه دارد.» آنگاه می‌گوید: احیاکننده مذهب شیعه در آغاز قرن اول هجری امام باقر(ع)، در ابتدای قرن دوم امام رضا(ع) و در ابتدای قرن سوم ابوجعفر محمد بن یعقوب کلینی رازی بوده است.

وی بیان کرد: کلینی در ری، قم و بغداد در نیمه دوم سده سوم هجری دانشمندان و فقها و محدثین بسیاری را ملاقات کرد و از خرمن معلومات آنها خوشه‌ها چیده و بهره گرفته است. در کتب رجال بالغ بر ۴۰ نفر از فقها و محدثین نام می‌برند که از استادان و مشایخ اجازه او به شمار رفته اند و کلینی نزد آنها شاگردی کرده است.

لطیفی تصریح کرد: افرادی که کلینی بدون واسطه بیشترین حدیث را از آنها نقل می‌کند عبارتند از علی بن ابراهیم بن هاشم القمی از اجل مشایخ کلینی؛ محمد بن یحیی ابو جعفر العطار القمی کثیر الروایه؛ ابوعلی الاشعری؛ احمد بن ادریس قمی؛ حسین بن محمد بن عمران الاشعری القمی؛ ابوالحسن محمد بن اسدی کوفی؛ احمد بن محمد بن سعید همدانی معروف به ابن عقده و جمع دیگری از مفاخر جهان اسلام نامبرده است.

مدیر گروه کلام اسلامی بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی افزود: شاگردان ثقه الاسلام کلینی همگی از فقها و محدثین بنام شیعه بودند و در نشر کافی نقش بسزایی داشتند. از جمله می‌توان به ابن ابی رافع صیمری؛ ابن قولویه؛ احمد بن احمد کاتب کوفی؛ ابو غالب احمد بن ززاری؛ محمد بن ابراهیم نعمانی معروف به ابن اب زینب؛ علی بن محمد بن موسی دقاق؛ محمد بن احمد صفوانی؛ محمد بن احمد سنانی زاهری، مقیم ری؛ محمد بن علی ما جیلویه؛ محمد بن محمد بن عصام کلینی؛ هارون ابن موسی اشاره داشت.

لطیفی گفت: هرچند کلینی با مشهورترین و پرآوازه ترین اثر، یعنی «کافی» شناخته می‌شود اما آثار دیگر او که هر کدام جایگاه ویژه ای دارند که «التوحید»؛ «کتاب الرجال»؛ «کتاب الرد علی القرامطة»؛ «کتاب رسائل الائمه»؛ «کتاب تعبیر الرؤیاء»؛ ما قیل من الائمه من الشعر از جمله آثار ایشان هستند. «کافی»؛ اثر ماندگار کلینی

این پژوهشگر علوم اسلامی ادامه داد: اما ماندگارترین آثار کلینی کتاب الکافی است. کافی نخستین کتاب از کتب چهارگانه و معتبر حدیث و منبع فقه شیعه است. کلینی این کتاب را که در خلال دوره سفرا (موسوم به غیبت صغرا) به مدت بیست سال در

سه بخش مهم «اصول»، با نگاه به اصول دین؛ و «فروع» با عنایت به فروع دین و «روضه» با موضوعات متنوع، شکل گرفته است. این مجموعه از ۳۵ کتاب و ۲۲۷۳ باب و تعداد روایات آن را حدود ۱۶۱۹۹ و بدون تکرار ۱۵۴۱۳ حدیث می شمارند.

لطیفی اظهار کرد: آنچه بر اهمیت این کتاب افزوده ویژگی های آن است که بر مجامع حدیثی دیگر برتری داده است. نزدیک به عصر امام معصوم بودن، دقت در متن و سلسله اسناد، جامعیت بی بدیل و فراگیر احادیث همه اهل بیت(ع) از جمله این ویژگی هاست.

وی بیان کرد: ناگفته پیداست کتاب کافی از دوره های نخست، مورد توجه عالمان و حدیث پژوهان بوده و شرح و حاشیه های مختلفی بر آن نگاشته شده است. از جمله مهم ترین آنها می توان به شرح کافی ملا صدرا؛ شرح کافی تألیف امیر اسماعیل خاتون آبادی؛ شرح کافی ملا صالح مازندرانی؛ حاشیه ای بر اصول و فروع کافی، نوشته شیخ ابراهیم بن فقیه کاظمی مشهور به ابن الوندی؛ مرآت العقول علامه مجلسی؛ شرح کافی ملاخلیل قزوینی و شرح کافی ملاصالح مازندرانی اشاره کرد.

مدیر گروه کلام اسلامی بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی گفت: دست نوشته های کتاب کافی براساس گزارش دو فهرست واره دست نوشته های «دنا» و «فنخا» تاکنون ۱۵۹۰ نسخه خطی شناسایی و ثبت شده است. قدیمی ترین نسخه خطی کتاب کافی مربوط قرن ششم هجری قمری است و تاریخ کتابت آن ۵۹۷ ق است که هم اکنون در کتابخانه عمومی اصفهان نگهداری می شود.